

Łódź, 07-08-2023 r.

Dr hab. inż. Radosław Bonikowski, prof. uczelni

Politechnika Łódzka
Instytut Surowców Naturalnych i Kosmetyków

ul. Stefanowskiego 2/22
90-537 Łódź
Tel. 42 631 34 20
e-mail: radoslaw.bonikowski@p.lodz.pl

Recenzja rozprawy doktorskiej
mgr inż. Moniki Anny Marcinkowskiej

pt. „Lotne produkty degradacji glukozyolanów jako związki sensorycznie aktywne
w warzywach kapustowatych”

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.) oraz Uchwała nr 8/XXXII/2023 Rady Naukowej Dyscypliny Technologia Żywności i Żywnienia Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu z dnia 29 czerwca 2023 r.

Przedstawienie podstawowych danych o Kandydatce

- data uzyskania tytułu magistra oraz nazwa jednostki organizacyjnej, w której tytuł ten był nadany

Pani mgr inż. Monika Anna Marcinkowska uzyskała tytuł zawodowy magistra na kierunku chemia, w specjalności chemia środowiska w dniu 23 czerwca 2016 roku na Wydziale Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz tytuł zawodowy magistra inżyniera na kierunku analityka żywności w dniu 12 czerwca 2017 roku w tej samej jednostce organizacyjnej.

- informacja, czy Kandydatka ubiegała się uprzednio o nadanie stopnia doktora, w tym – o ile wynika to z dokumentacji sprawy – informacja o przebiegu i zakończeniu wcześniejszego postępowania

90-537 Łódź, ul. Stefanowskiego 2/22
tel. (+48 42) 631 34 10, fax: (+48 42) 631 28 42
email: w5i52@adm.p.lodz.pl, www.binoz.p.lodz.pl

W przesłanej dokumentacji brak jest informacji, czy Kandydatka ubiegała się uprzednio o nadanie stopnia doktora

- przebieg pracy naukowo-zawodowej (miejsce pracy, zajmowane stanowiska)

Z przesłanej dokumentacji wynika, że mgr inż. Monika Marcinkowska nie podejmowała dotychczas pracy naukowo-zawodowej

Ocena układu rozprawy

Układ przedstawionej do oceny rozprawy doktorskiej oceniam bardzo wysoko z uwagi na bardzo przejrzysty jej charakter oraz wysokie walory estetyczne – podczas lektury udało mi się wychwycić jedno uchybienie, na rysunku 9 powinno być allicyna zamiast allicina. Rozprawa ta stanowi cykl czterech powiązanych tematycznie recenzowanych artykułów naukowych (jeden przeglądowy, trzy oryginalne), opublikowanych w czasopismach o zasięgu międzynarodowym (Molecules, LWT – Food Science and Technology oraz Journal of Agricultural and Food Chemistry). Sumaryczny współczynnik wpływu Impact Factor tych prac wynosi 21,805. Prace te ukazały się w latach 2020-2022 i we wszystkich mgr inż. Monika Marcinkowska wymieniona jest jako pierwszy autor. Zgodnie z załączonymi oświadczeniami współautorów rola Kandydatki w przygotowaniu tych prac polegała na: współtworzeniu koncepcji prac i metod analizy, przeprowadzeniu wszystkich eksperymentów i analiz, opracowaniu i interpretacji wyników, napisaniu manuskryptów (trzech w całości, jednego w 80%), współredagowaniu korekt manuskryptów i odpowiedzi na recenzje. Udział pozostałych współautorów polegał na: współtworzeniu koncepcji prac, edycji manuskryptu oraz odpowiedzi na recenzje. Zgodnie z powyższym można stwierdzić, że udział Kandydatki w tworzeniu prac wchodzących w skład cyklu był znaczny.

Treść prac skompilowana została w liczącym 59 stron przewodniku podzielonym na rozdziały i podrozdziały. Czytelnika w treść poruszanej tematyki badawczej wprowadza Streszczenie oraz Wstęp, następnie jasno określono hipotezę i cel pracy w. Kolejne rozdziały to: Omówienie wyników pracy przeglądowej i badań podzielony na 5

podrozdziałów w których opisane zostały najważniejsze aspekty poszczególnych prac, Wnioski i zawierająca 112 pozycji literaturowych Bibliografia składająca się w dużej mierze z aktualnych i opublikowanych po 2010 r. prac. Najstarsza z cytowanych prac opublikowana została w roku 1974 r. Dobór tych prac oceniam za adekwatny. Kolejne elementy rozprawy to: podzielony na 6 podrozdziałów rozdział zatytułowany Aktywność naukowa, w którym to mgr inż. Monika Marcinkowska przedstawia między innymi swoje dotychczasowe osiągnięcia naukowe takie jak: dorobek publikacyjny, udział w konferencjach naukowych, staże naukowe, stypendia, udział w projektach badawczych.

Wskazanie oraz ocena celu pracy Kandydatki

Celem rozprawy Pani mgr inż. Moniki Anny Marcinkowskiej było dokonanie przeglądu literaturowego na temat związków odpowiedzialnych za zapach warzyw oraz grzybów ze szczególnym naciskiem na związki organiczne zawierające w swojej budowie siarkę, określenie cech jakościowych i ilościowych (stężeń progowych, współczynników podziału gaz/ciecz) wybranych izotjocyjanianów, optymalizacja procesu blokowania mirozynazy oraz oznaczenie jakościowe i ilościowe związków lotnych powstających w kalarepie surowej i gotowanej.

Uwzględniając fakt, że izotjocyjaniany oraz inne organiczne związki siarki odpowiedzialne za walory sensoryczne roślin kapustowatych (i nie tylko), pod względem sensorycznym, dotychczas zostały opisane w bardzo niewielkim stopniu, a związki te mogą należeć do tzw. grupy związków o wysokim wpływie na aromat – cechują się często ekstremalnie niskimi progami wyczuwalności zapachowej i ich niewielkie zawartości w sposób znaczny wpływają na profil zapachowy aromatu – należy uznać, że cel obrany przez mgr inż. Monikę Marcinkowską jest uzasadniony i aktualny, a dokonany przegląd literaturowy opisany w artykule pt. „Role of sulfur compounds in vegetable and mushroom aroma” opublikowany na łamach czasopisma Molecules w dobry sposób systematyzuje wiedzę w zakresie występowania związków siarki w warzywach oraz grzybach, ich wpływu na aromat oraz szlaków przemian, zarówno enzymatycznych jak

i termicznych, glukozynolanów i aminokwasów prowadzących do lotnych związków zawierających w swojej budowie atom siarki i stanowi doskonale wprowadzenie w tematykę cyklu publikacji.

Wskazanie oraz ocena zastosowanych metod badawczych

Aby zrealizować postawiony sobie cel Kandydatka wykorzystwała nowoczesne i adekwatne narzędzia badawcze do których zaliczyć można między innymi: wspomaganą rozpuszczalnikiem destylację związków zapachowych (SAFE), chromatografię gazową (w tym dwuwymiarową techniką heart-cut) sprzężoną ze spektrometrią masową oraz chromatografię gazową sprzężoną z olfaktometrią.

Ocena części rozprawy doktorskiej dotyczącej omówienia wyników badań

Część badawczą rozprawy podzielić można na:

1. Określenie cech sensorycznych wybranych 19 izotiocyjanianów obecnych w roślinach kapustowatych takich jak progi wyczuwalności zapachowej w oparciu o prawo Webera-Fechnera, określenie deskryptorów zapachu oraz współczynników podziału gaz/ciecz (woda, bufor ślinowy, sztuczna ślina, ślina ludzka) dla tych związków. Wyniki tych prac badawczych Kandydatka opisała w czasopiśmie LWT – Food Science and Technology w artykule pt. „Determination of the odor threshold concentrations and partition coefficients of isothiocyanates from *Brassica* vegetables in aqueous solutions”. W określaniu intensywności zapachu celem wyznaczenia krzywych Webera-Fechnera oraz deskryptorów zapachu brało udział od 7 do 10 z 15 uprzednio przeszkolonych osób w wieku od 27 do 50 lat. Uzyskane wyniki pozwoliły na zbudowanie biblioteki, która może znaleźć zastosowanie w dalszych badaniach w obszarze chemopercepcji tych związków, a co za tym idzie aromatów warzyw, produktów spożywczych i aromatów spożywczych, które je zawierają. W tym miejscu, z obowiązku recenzenta, chciałbym poprosić Kandydatkę o doprecyzowanie, które ze stężeń progowych było oznaczane – detekcji, czy rozpoznawalności?

Zakładam, że to pierwsze z uwagi na częste stosowanie tego skrótu w odniesieniu właśnie do progu wyczuwalności zapachowej w literaturze anglojęzycznej oraz o próbę interpretacji uzyskanych wartości stężeń progowych. W tabeli 1, dla wszystkich uzyskanych wartości odchylenia standardowe znacznie przekraczają oznaczone wartości stężeń progowych, np.: dla izotiocyjanianu propylu $0,03 \times 10^{-3} \pm 0,40 \times 10^{-3}$ g/L, czyli wartość tego stężenia mieści się w przedziale $-0,37 \times 10^{-3}$ g/L do $0,43 \times 10^{-3}$ g/L. Matematycznie oczywiście zapis ten jest prawidłowy, przy bardzo dużym rozrzucie uzyskanych wyników wartość odchylenia standardowego może być większa od wartości średniej. Jednak jak zinterpretować to należy z punktu widzenia chemika? Poproszę również o komentarz, czy Kandydatka rozważała zastosowanie prawa Stevensa, które w mojej opinii obecnie wykorzystywane jest częściej w tego typu badaniach i czy rozważana była możliwość wykorzystania najprostszej z możliwych metody wielokrotnych rozcieńczeń do określania progów wyczuwalności zapachowej, choćby celem konfrontacji uzyskanych wyników?

2. Kolejna część badań mgr inż. Moniki Marcinkowskiej poświęcona była poszukiwaniom skutecznego inhibitora mirozynazy obecnej w tkankach roślin kapustowatych i katalizującej rozkład glukozynolanów, którego rezultatem jest tworzenie między innymi lotnych związków organicznych tj. izotiocyjaniany i nityle. Aspekt ten ważny jest z analitycznego punktu widzenia, gdyż w celu miarodajnego oznaczenia zawartości glukozynolanów w materiale roślinnym należy zapobiec ich enzymatycznemu lub termicznemu rozkładowi. Kandydatka zbadała wpływ jonów miedzi(II), żelaza (II) i (III), srebra(I), manganu(II), wapnia, sodu oraz chlorku wapnia, chlorku sodu i bezwodnego siarczanu(VI) sodu. W wyniku eksperymentów udało się wskazać bezwodny siarczan(VI) sodu jako czynnik skutecznie blokujący aktywność enzymatyczną mirozynazy. Badania te opisano w publikacji na łamach Molecules pt. „Inactivation of thioglucosidase from *Sinapis alba* (White Mustard) Seed by Metal Salts”.

- Ostatnia część badań poświęcona była określeniu kluczowych dla aromatu surowej i gotowanej kalarepy lotnych związków organicznych i opisane zostały one w artykule „Key odorants of raw and cooked green kohlrabi (*Brassica oleracea* var. *gongylodes* L.)” w Journal of Agricultural and Food Chemistry. W tym celu dokonano homogenizacji próby surowej i gotowanej z bezwodnym siarczanem(VI) sodu jako inhibitorem mirozynyazy oraz dichlorometanem i zastosowano wspomaganą rozpuszczalnikiem destylację związków zapachowych. Po zakończeniu procesu i usunięciu rozpuszczalnika sensorycznie potwierdzono tożsamość zapachu ekstraktów i destylatów z materiałem wyjściowym. Analiza GC-O połączona z analizą wielokrotnych rozcieńczeń (AEDA) pozwoliły na wyodrębnienie 55 związków mających największy wpływ na aromat kalarepy surowej i gotowanej. Identyfikacji związków dokonano poprzez porównanie widm masowych oraz indeksów retencji z danymi dla substancji wzorcowych. Dodatkowo zidentyfikowano 6 nowych i nieopisanych dotąd w literaturze składników aromatu kalarepy. Obliczenie wartości aktywności zapachowej pozwoliło z kolei na wskazanie 8 związków o najwyższym wpływie na ten aromat, wśród których trzy to izotiocyjaniany.

Podsumowaniem dotychczasowej pracy naukowej mgr inż. Moniki Marcinkowskiej jest współautorstwo 7 publikacji naukowych (w tym 6 ze współczynnikiem wpływu Impact Factor) oraz 7 doniesień konferencyjnych. Kandydatka odbyła 3 staże naukowe w Leibnitz Institute for Food Systems Biology na Uniwersytecie w Monachium (łącznie 6 miesięcy), otrzymała 4 stypendia (2 Rektora i 2 naukowe) i była wykonawcą w dwóch projektach badawczych finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki.

Reasumując należy stwierdzić, że rozprawa mgr inż. Moniki Marcinkowskiej przedstawia obraz dobrze przemyślanych i logicznie zaplanowanych badań prowadzących do zamierzonego celu i stanowi oryginalne rozwiązanie problemu

naukowego. W następujących po sobie publikacjach wykorzystane zostały wyniki opisane w poprzednich, widoczny jest również rozwój warsztatu badawczego Kandydatki. Świadczy to o dojrzałym i świadomym podejściu do pracy naukowej, co może predysponować Kandydatkę do pracy samodzielnej. Posiadanie przez Kandydatkę do stopnia naukowego doktora ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie ma swoje odzwierciedlenie w pracy przeglądowej, oraz we wstępach do pozostałych prac.

Wniosek końcowy

Stwierdzam, że przedstawiona do oceny rozprawa doktorska mgr inż. Moniki Anny Marcinkowskiej spełnia wymagania Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a w szczególności art. 187 wymienionej Ustawy i w związku z tym popieram wniosek o nadanie stopnia naukowego doktora mgr inż. Monice Annie Marcinkowskiej.

Jednocześnie mając na uwadze wysoki poziom merytoryczny rozprawy, kompleksowość i wysoką jakość przeprowadzonych badań, które opisane zostały w 4 artykułach w liczących się na arenie międzynarodowej czasopismach naukowych. Utylitarny charakter uzyskanych wyników, które mogą znaleźć zastosowanie w dalszych badaniach lub nawet zostać praktycznie wykorzystane przy tworzeniu chociażby aromatów spożywczych wnoszę o wyróżnienie rozprawy doktorskiej.